

رقابت ایران و قطر در برداشت از حوزه‌های مشترک

ع-اشکوری

کارشناس شرکت تأسیسات دریایی

مقدمه

میدان عظیم و مشترک گازی پارس جنوبی در سمت قطر به نام گنبد شمالی نامیده می‌شود، با تکمیل طرح‌های در دست اجرای قطر در هر دو بخش Ras Gas و Qatar Gas تولید این کشور تا سال ۲۰۱۰ از مرز تولید ۸۰ میلیون تن LNG در سال و یا ۱۶ میلیارد فوت مکعب گاز از این حوزه خواهد گذشت، این در حالی است که برداشت فعلی کشور ما از این حوزه مشترک ۵ میلیارد فوت مکعب و در بهترین شرایط تا سال ۲۰۱۰ باره اندازی فازهای ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰، کمتر از ۱۰ میلیارد فوت مکعب خواهد بود.

علاوه بر آن برداشت قطر از لایه نفتی این میدان مشترک در حال حاضر حدود ۳۴۰ هزار بشکه در روز است که تا انتهای سال ۲۰۰۹ به ۵۰۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد یافت، در صورتی که اجرای پروژه لایه نفتی پارس جنوبی در کشور ما در مراحل بسیار ابتدایی قرار دارد. همچنین

برداشت قطر از میدان مشترک الخلیج (که در طرف ایران رسالت نامیده می‌شود) نیز در نیمه دوم سال ۲۰۰۹ به ۱/۷۵ میلیارد فوت مکعب خواهد رسید در حالی که در طرف ایران هنوز بحث برگزاری مناقصه پروژه رسالت در ابهام قرار دارد. هرچند موضوع برداشت غیر متوازن قطر و عقب ماندگی کشورمان در برداشت از حوزه مشترک پارس جنوبی همواره به صورت کلی بیان شده و می‌شود معذالک انتظار می‌رود توجه به آمار و ارقام مستند این گزارش، بازنگری اساسی و ساختاری در نحوه برخورد با اجرای پروژه‌های میدانی مشترک را سرعت و جهتی مطلوب ببخشد.

میزان برداشت قطر از میدان پارس جنوبی

مخزن گازی میدان مشترک در سازندهاں دالان-کنگان قرار دارد. در حیطه ساختار زمین شناسی این میدان، لایه‌های حاوی نفت در افق‌های کم عمق‌تر وجود دارد که در سمت ایران به لایه‌های نفتی پارس جنوبی و در سمت قطر به میدان الشاهین موسوم شده است.

مشارکت	Trainها	ظرفیت کل تولید LNG (میلیون تن در سال)	ظرفیت گاز تولیدی (میلیارد فوت مکعب در روز)
Rasgas -I	۲و۱	۳×۳/۲	۱/۱
Rasgas-II	۳و۴و۵	۲×۴/۷۸	۳/۹
Rasgas -III	۷و۶	۲×۷/۸	۲/۹

تأسیس نموده است که تولید آن‌ها به شرح زیر می‌باشد.

صادرات از طریق طرح دلفین: طرح دلفین که

کنسرسیومی از چند شرکت قطری، عربی و غربی می‌باشد در سال ۲۰۰۷ وارد عملیات تولید شد که تولید آن ۲ میلیارد فوت مکعب در روز می‌باشد و همه از گنبد شمالی تأمین می‌شود. این صادرات قابلیت افزایش تا ۳/۲ میلیارد فوت مکعب در سال را داراست.

طرح‌های GTL: دولت قطر سه طرح GTL را آغاز نمود.

پروژه Palm توسط شرکت Exxon برای تولید ۱۵۴،۰۰۰ بشکه فرآورده در روز مطرح شد ولی در فوریه ۲۰۰۷ پس از ۳ سال هزینه، طراحی تعطیل شد. پروژه Oryx طرحی با ظرفیت بسیار کمتر (۳۴۰۰۰ بشکه در روز) در ژوئن ۲۰۰۶ رسماً راه‌اندازی شد ولی به علت مشکلات فنی نخستین محموله آن تا آوریل ۲۰۰۷ بارگیری نشد. مصرف گاز این طرح ۰/۳۳ میلیارد فوت مکعب در روز می‌باشد که از طریق پروژه الخلیج از میدان گنبد شمالی تأمین می‌شود. پروژه Pearl در سال ۲۰۰۷ توسط شرکت شل مطرح شد ولی سرانجام آن هنوز معلوم نیست. هدف طرح تولید ۱۷۷،۰۰۰ بشکه در روز فرآورده مایع از سال ۲۰۱۲ می‌باشد.

پروژه الخلیج برای مصارف داخلی: این پروژه به منظور تأمین گاز مصارف داخلی قطر، در مجموع ۱/۷۵ میلیارد فوت مکعب از گنبد شمالی تولید خواهد نمود. فاز ۱ این پروژه (AKG1) با تولید ۰/۷۵ میلیارد فوت مکعب در روز از نوامبر ۲۰۰۵ وارد مدار تولید شده است. فاز ۲ آن (AKG2) در فصل دوم ۲۰۰۹ وارد مدار تولید خواهد شد.

تولید نفت میدان الشاهین: بنابر گزارش سالانه ۲۰۰۷

شرکت آپ مولر - مرسک که شرکت عامل در میدان الشاهین

جالب است که دولت قطر اگر چه آمارهای مبسوطی را از میادین غیر مشترک خود (مثلاً میدان دخان) ارائه می‌دهد ولی در مورد ارائه آمار و ارقام میادین مشترک گنبد شمالی، الشاهین و الخلیج بسیار محافظه کار است، و لذا برای برآورد آن لازم است به منابع مختلف مراجعه شود. البته به همین جهت نیز این منابع در تخمین‌های خود اختلافاتی دارند. گازهای تولید شده از میدان گنبد شمالی در حال حاضر به مصارف زیر می‌رسد:

- تولید LNG در تأسیسات دو شرکت زیرمجموعه شرکت نفت قطر به نام‌های Rasgas و Qatargas
- صادرات از طریق طرح دلفین
- مصرف در طرح Oryx برای تولید GTL
- پروژه گازی الخلیج برای مصارف داخلی
- شرکت قطر گاز خود چهار قرارداد مشارکت را با شرکت‌های مختلف برقرار نموده که ظرفیت تولید هریک به شرح زیر است.
- مشارکت اول در حال حاضر عملیاتی است. Train‌های Qatargas-II به ترتیب در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ به بهره‌برداری خواهند رسید (ترین ۴) بزودی وارد تولید خواهد شد. Train‌های ۶ و ۷ نیز به ترتیب در ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ به تولید خواهند رسید. بنابراین برداشت Qatargas در حال حاضر ۷/۶ میلیارد فوت در روز می‌باشد.
- شرکت Rasgas نیز سه مشارکت را با شرکت‌های خارجی

مشارکت	Trainها	ظرفیت کل تولید LNG (میلیون تن در سال)	ظرفیت گاز تولیدی (میلیارد فوت مکعب در روز)
Qatargas-I	۳و۲و۱	۳×۳/۲	۱/۶
Qatargas-II	۵و۴	۲×۷/۸	۲/۸
Qatargas-III	۶	۷/۸	۱/۴
Qatargas-IV	۷	۷/۸	۱/۴

Train‌ها ۵ تاکنون وارد مدار تولید شده‌اند که برداشت گاز برای آن‌ها مجموعاً ۵ میلیارد فوت مکعب در روز می‌باشد. Train‌های ۶ و ۷ به ترتیب در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ به بهره‌برداری خواهند رسید.

برداشت گاز (میلیارد متر مکعب)		
طرح	برداشت فعلی گاز	برداشت نهایی گاز
Qatargas	۱/۶	۷/۲
Rasgas	۵/۰	۷/۹
طرح دلفین	۲/۰	۳/۲
پروژه الخلیج*	۰/۷۵	۱/۷۵
Pearl GTL	-	۱/۶
جمع	۹/۳۵	۱۶/۶

گاز مصرفی در Oryx GTL در ردیف پروژه الخلیج منظور شده است.

عجولانه از گنبد شمالی واقعیت دارد و لذا به نظر می رسد طرح های جدیدی تا ۲۰۱۲ تعریف نشود و فقط طرح های در حال اجرا تکمیل شوند.

جمع بندی

با جمع بندی از مطالب گفته شده، برداشت قطر از سمت جنوبی میدان در زمان تهیه این گزارش در مهرماه ۸۷ و برداشت نهایی از آن (با توجه به تعلیق طرح های جدید) به شرح جدول فوق می باشد.

می باشد، تولید از این میدان ۳۴۰ هزار بشکه نفت در روز بوده است که نسبت به سال ۲۰۰۶ روزانه ۷۰ هزار بشکه اضافه شده است و با احداث ۱۵ سکوی جدید تولید تا انتهای سال ۲۰۰۹ به ۵۰۰ هزار بشکه در روز افزایش می یابد.

شرایط فعلی توسعه گنبد شمالی

شایعاتی وجود دارد مبنی بر این که شرکت Conoco Philips دریکی از چاه های حفر شده در گنبد شمالی با چاه خشک مواجه شده است. از طرف دیگر شرکت ملی نفت قطر اوایل ۲۰۰۵ تصمیم گرفت هرگونه طرح توسعه جدید در میدان را تا پس از اتمام مطالعات جامع مخزن به تعویق اندازد. این مطالعات که قرار است ذخایر و پتانسیل میدان را ارزیابی کند تا پایان ۲۰۰۹ طول خواهد کشید. بنابراین اگر چه دولت قطر به تعهدات قراردادهای قبلاً امضاء شده خود پایبند است ولی عقد هرگونه قرارداد جدید برای تولید از این میدان از سال ۲۰۰۵ تا سال ۲۰۱۰ معلق شده است.

آقای فیصل السویدی مدیر عامل شرکت «قطر گاز» در اکتبر ۲۰۰۷ اعلام نمود که ممکن است این تعلیق تا ۲۰۱۱ و حتی ۲۰۱۲ تمدید شود. بنابراین نگرانی های دولت قطر در مورد برداشت

